

РАЗАМ ШУКАЛІ К ШЧАСЦЮ ДАРОГ

Дзень за днём адлятаюць лісткі календара. Минуў студзень. На другую палавіну пераваліў люты. Год, які яшчэ зусім нядаўна мы называлі новым, падрос, пасталеў. Час імкліва набліжае нас да юбілею Савецкай Беларусі. Да таго векапомнага дня, які нараклі мы Днём утварэння Рэспублікі.

Беларусі Савецкай незадоўга споўніцца 50. Сёння, рыхтуючыся да святочных урачыстасцей, мы перагортаем старонкі гісторыі Рэспублікі, пераглядаем старыя кінастужкі, перабіраем пажоўклія фатаграфіі. Мы хочам узнавіць у памяці ўсё, што было, у думках прайсці шляхамі нашай маладосці, прыгадаць, як у змаганні за хлеб і волю, у барацьбе супраць сваіх і чужых ворагаў адбывалася станаўленне Дзяржавы, гартаванне Савецкі лад на зямлі продкаў нашых.

Калі прааналізаваць ход падзей, што адбыліся на працягу апошняга паўвека, калі глянуць на ўсё вачыма аб'ектыўнага назіральніка, нельга не заўважыць адну вельмі важную акалічнасць: на ўсім 50-гадовым шляху беларускі народ адчуваў побач плячо вялікага рускага народа.

Агнавыя гады грамадзянскай вайны і ваеннай іншаземнай інтэрвенцыі. Па Беларусі гоісаюць банды Доўбар-Мусніцкага, Булак-Балаховіча, яе нівы топчуць легіянеры Пілсудскага. Не здужаць беларусам адным варажую сілу. Хто прыдзе на дапамогу? Хто вызваліць зямлю ад акупанта? Чырвоныя палкі Савецкай Расіі разам з беларускімі воінамі і партызанамі ачысцілі ад банд нашы лясы, выкінулі за межы рэспублікі няпрошаных гасцей.

Стомленая вайной, параненая асколкамі снарадаў, залітая крывёй зямля дачакалася, нарэшце, аратага і сейбіта. Але чым засяваць палі, калі ў селяніна пуста ў засеках? Як вырвацца з вострых кіпцюроў разрухі? Рускі рабочы і селянін добра разумелі нашу заклапочанасць і, хоць самі жылі не лепш за беларусаў, дзяліліся з намі апошнім. У Беларусь ішлі эшалоны з зернем, сельскагаспадарчым інвентаром. З дапамогай Расіі Беларусь становілася на ногі, залечвалі раны, будавалася.

Рэспубліка наша нарадзілася як суверэнная дзяржава. І Савецкая Расія першай прызнала за ёй гэты права. У пастанове Прэзідыума Усерасійскага Цэнтральнага Выканаўчага Камітэта, прынятай 1 студзеня 1919 года, абвешчвалася незалежнасць Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі. Савецкая Расія яшчэ раз пацвярджала, што «факт прыналежнасці Беларусі, як і іншых краін, якія знаходзяцца ў тым жа становішчы, да старой царскай імперыі не накладае на іх ніякіх абавязальстваў». Больш таго, РСФСР заяўляла аб сваёй гатоўнасці «аказаць усялякую дапамогу і падтрымку працоўным масам Беларусі ў іх барацьбе супраць панавання эксплуатацыі і прыгнечання і ў абароне іх свабоды і незалежнасці ад спроб іншаземных заваёў».

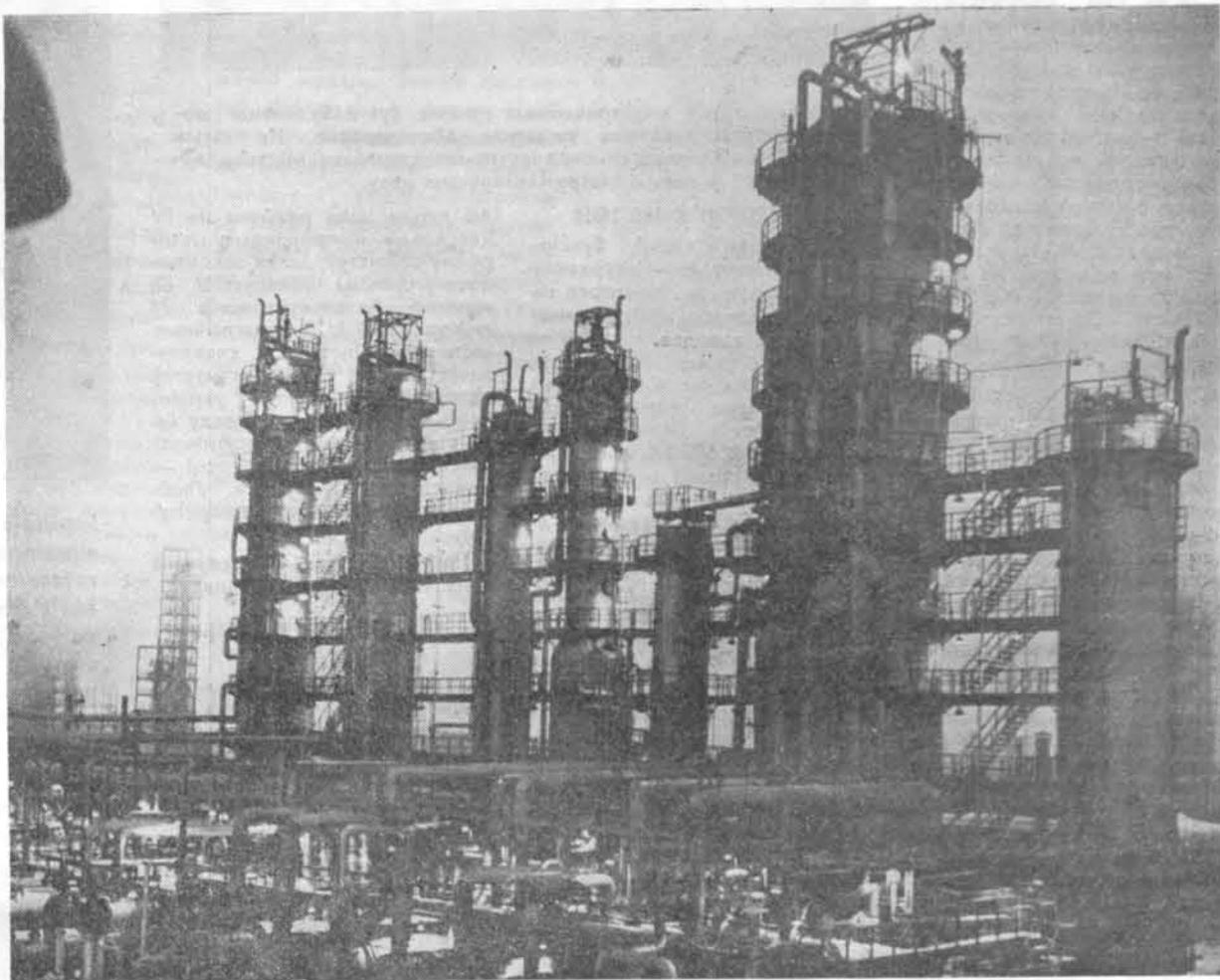
Беларускі народ, які ўпершыню ў сваёй гісторыі атрымаў дзяржаўнасць, не ўяўляў яе без саюза з новай Расіяй, саюза, заснаванага на раўнапраўных прынцыпах. У студзені 1921 года быў апублікаван Дагавор аб ваенным і гаспадарчым саюзе паміж Расійскай Федэрацыяй і Беларуссю. А ў 1922 годзе савецкая рэспубліка Беларусь добраахвотна ўвайшла ў вялікую сям'ю савецкіх народаў—СССР.

Гэта было фармальным выражэннем тых няпісаных законаў, якія называюцца законамі братэрства, па якіх мы жывём і сёння. Любы афіцыйны дакумент, як бы гучна яго ні назвалі, не стане жыццяздольнай сілай, калі сэрцы людзей будуць да яго раўнадушнымі, калі ў ім не адбіваюцца іх жыццёвыя інтарсы. Такого нельга сказаць аб дакументах, у якіх зафіксавана наша імкненне жыць у дружбе, дапамагаць адзін аднаму, быць разам і ў шчасці і ў бядзе.

Жудасна падумаць, што сталася б з нашай зямлэй, з народам нашым, калі б на ёй застаўся гітлераўскі «новы парадак», які ўсімі сіламі дапамагаў наладжваць лакеі фюрэра—бурбары. Нам быў наканаваны лёс рабоў, дзеці нашы павінны былі працаваць на нямецкага баўэра ці фабрыканта, мы павінны былі перастаць існаваць як нацыя, як суверэнная дзяржава.

Але мы ведалі, што так не станеца, бо за сваімі плячыма адчувалі Маскву. Адтуль не раз прыходзіла на Беларусь дапамога. Адтуль дачакаліся мы ў 1944 годзе вызвалення. Яно прыйшло к нам разам з танкамі Савецкай Арміі, разам з калонамі пяхоты Савецкай Арміі. І ў шэрагах яе мы бачылі побач рускага і беларуса. Іх абодвух, як родных сыноў, засыпалі кветкамі на вуліцах Мінска, іх абодвух цалавалі беларускія жанчыны-маці.

Мільгаюць кінакадры. Хроніка пасляваенных



Полацкі нафтаперапрацоўчы разам з беларусамі будавалі рускія, эстонцы, азербайджанцы....



...а трактары «Беларусь» апрацоўваюць палі Падмаскоўя і Кіеўшчыны, Сібіры і Алтая.

год. Ідуць эшалоны. На іх напісана станцыя прызначэння—Мінск. А побач накрэслена крэйддай: «Ад рабочых Урала», «Ад машынабудаўнікоў Масквы», «Беларусам—ад працоўных Кузбаса». Ідуць эшалоны з Расіі. Вязуць станкі, абсталяванне для новага завода. Такого яшчэ не было ў Мінску. Яго толькі пачынаюць будаваць—беларускі трактарны завод.

А ў памяці, як кінакадры, мільгаюць сустрэчы апошніх год на новабудуемых рэспублікі. Шахцёр з Падмаскоўянага вугальнага басейна настойліва вучыць сялянскага хлопца з Чыжэвіч гарняцкай справе. Пазней рускі шахцёр паехаў да сябе на радзіму, а беларускі хлопец стаў вядомым у Салігорску шахцёрам.

Такіх хлопцаў можна сустрэць у Наваполацку і Слуцку, Светлагорску, Белаазёрску, на Лукомлі. Сёння яны вядомыя хімікі, нафтавікі, бурыйльшчыкі. Іх навучылі першакласныя майстры з Яраслаўля, Пярмі, Салікамска.

У Дзяржаўным Гімне Беларускай ССР ёсць такія радкі:

**Мы—беларусы з братняю Руссю
Разам шукалі к шчасцю дарог...**

Гэта вельмі правільныя, праўдзівыя радкі. Мы разам шукалі дарог к шчасцю, разам будзем сёння новы грамадскі лад—камунізм.



Вялікую цікавасць выклікаюць у масквічоў творы беларускіх аўтараў. НА ЗДЫМКУ: Я. БРЫЛЬ дае аўтографы жыхарам сталіцы.

ДЛЯ ТЕХ, КТО НЕ ЧИТАЕТ
ПО-БЕЛОРУССКИ

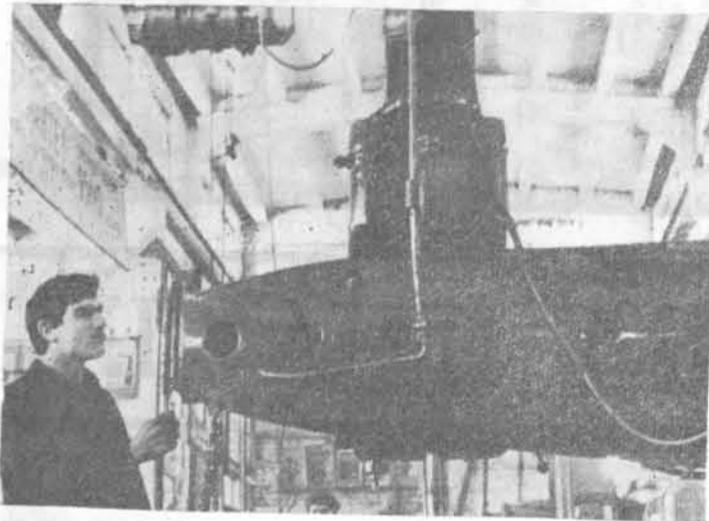
Передовая статья сегодняшнего номера, которая называется «РАЗАМ ШУКАЛІ К ШЧАСЦЮ ДАРОГ», рассказывает о давней и нерушимой дружбе белорусского и русского народов. В годы гражданской войны красные полки Советской России вместе с белорусскими войсками и партизанами очистили от банд наши леса, вышвырнули за пределы республики непрошенных гостей. После войны русским рабочим и крестьянам жилось не легче, чем белорусским, однако они делились с нами последним. Страшно подумать, что стало бы с белорусской землей, ее народом, если бы остался на ней гитлеровский «новый порядок». Но и в годы Отечественной войны мы чувствовали поддержку Москвы, верили в помощь, которая придет оттуда. Победа над фашизмом была полной. И снова Минск шли эшелоны, на которых было написано: «От рабочих Урала», «От машиностроителей Москвы», «Белорусам — от трудящихся Кузбасса».

На Минском автомобильном заводе есть литературное объединение, народный хор, народный театр. В свободное от работы время здесь занимаются рабочие, инженеры. Стихи заводского поэта Олега Ранковского печатались в белорусских молодежных газетах. В издательстве «Беларусь» недавно вышла первая книга стихов еще одного заводского поэта Федора Черни. На слова автозаводца Казимира Гляйхенгауса композитор В. Оловников написал несколько песен. Кстати, В. Оловникова связывает с народным хором заводского общежития большая дружба. Композитор доверяет ему первое исполнение некоторых своих песен («ЗУБР І ЛІРА»).

«ТАНКІ ГРУКОЧУЦЬ У ТУМАНЕ» — заметки из блокнота фронтового журналиста. Они воскрешают страницы истории Великой Отечественной войны, рассказывают о героизме и беспримерном мужестве советских людей, защищавших свою землю от фашистского порабощения. В центре — образ лейтенанта Томилина, который в трудных боевых условиях проявил выдержку, военную сообразительность и выиграл бой. За подвиг Леонид Томилин был удостоен высокого звания Героя Советского Союза.

Известный белорусский композитор Юрий Семеняко родился в Минске сорок лет тому назад. Начал учиться музыке в Белостокском музыкальном училище, но занятия прервала война. Солдат Семеняко в рядах Советской Армии дошел до Берлина. Юрий Семеняко, автор оперы «Колочая роза», оперетты «Рябиное ожерелье», многих популярных песен, — желанный гость в любом колхозе, на любом предприятии («ВОДАР ЧЫСТЫХ КРЫНІЦ»).

В белорусском академическом театре имени Янки Купалы стало традицией начинать театральный сезон «Павлинкой». Пьеса эта была написана в 1912 году и впервые поставлена в Петербурге студентами-белорусами. С большим успехом прошла премьера «Павлинки» и в Вильно. Первое товарищество драмы и комедии, которое возникло в Минске в 1917 году, в числе своих первых пьес поставило пьесу Янки Купалы «Павлинка». Недавно на сцене белорусского академического театра в 600-й раз шла эта пьеса. В спектакле были заняты актеры, которые играли купаловских героев не менее 150 раз, а В. Дедюшко выступил в роли Кричицкого в 573-й раз («600-Ы СПЕКТАКЛЬ «ПАУЛІНКА»).



Мазырскі завод меліярацыйных машын. Тут пабудаваны новыя карпусы, завезена выдатнае абсталяванне. На гэтым здымку вы бачыце слесара-інструментальшчыка Мікалая АРЦЮШЭНКУ ў новым інструментальным цэху.

ШТУРШОК У 600 ТОН

Будаўніцтва серыі буксірных цеплаходаў — штурхаючай новай канструкцыі пачалося на Пінскім суднабудаўніча-суднарамонтным заводзе.

Цеплаход будзе выкарыстоўвацца на Дняпры, Сожы, Прыпяці, Дняпра-Бугскім канале для штурхання барж грузадымальнасцю 600 і больш тон. Усімі механізмамі з цэнтральнай рубкі будзе кіраваць адзін чалавек. Спецыяльны гідрапрывод руля аблегчыць працу суднавадзіцеляў.

Праекціроўшчыкі прадугледзілі стварэнне добрых бытавых умоў для экіпажа. У каютах, сталовай-салоне і іншых памяшканнях будзе падтрымлівацца неабходны мікраклімат.

КАНФЕРЭНЦЫЯ
ГІСТОРЫКАЎ-СЛАВІСТАЎ

Што зроблена славяназнаўчай навукай нашай краіны за гады Савецкай улады? Якія яе бліжэйшыя надзённыя задачы?

Аб гэтым ішла размова на IV навуковай канферэнцыі гісторыкаў-славістаў, якая закончылася ў сталіцы Беларусі. У ёй прынялі ўдзел вучоныя з 24 універсітэтаў і 20 педагагічных інстытутаў, Інстытута славяназнаўства АН СССР, інстытутаў гісторыі Беларускай і Украінскай Акадэміі навук і раду іншых арганізацый. Прысутнічалі таксама замежныя госці — прадстаўнікі Сафійскага, Люблянскага і Іёнскага універсітэтаў.

На канферэнцыі заслухана каля 150 навуковых дакладаў.

ЯШЧЭ АДЗІН ЗАПАТЫ
МЕДАЛЬ

У адрас завода «Гомсельмаш» прыйшла пасылка з ГДР. Зваротны адрас: горад Мекленбург, галоўны камітэт выстаўкі сельскагаспадарчых машын. У пасылцы — залаты медаль і дыплом. Імі адзначан сіласаўборачны камбайн «КС-2,6», які экспанавалася на гэтай

выстаўцы ў канцы мінулага года.

Створаны заводскімі канструктарамі і запушчаны ў масавую вытворчасць тры гады назад, камбайн «КС-2,6» ужо тады пераўзыходзіў многія замежныя і айчыныя ўзоры. На Міжнароднай выстаўцы сельскагаспадарчых машын у Маскве ў 1966 годзе ён таксама ўдасцеён залатога медалю.



Барысаўская фабрыка індывідуальнага пашыву абслугоўвае не толькі гарадскіх, але і сельскіх жыхароў. У яе ўваходзяць многа майстэрняў, што працуюць у калгасах і саўгасах раёна. НА ЗДЫМКУ: швачка майстэрні вёскі Міотча В. АЛФЕРАВА [справа] прымярае паліто, зробленае заказчыцы Е. МІНІЧ.

Фота А. ЦЕРЛЮКЕВІЧА.

БЕЛАРУСКІ ПОЛІЭТЫЛЕН

На навалоплацкім поліэтыленавым заводзе атрыманы першыя тоны беларускага поліэтылену.

На новым прадпрыемстве хімічнай прамысловасці ўстаноўлена унікальнае абсталяванне. Вытворчыя працэсы аўтаматызаваны. Прадугледжана выкарыстанне электронна-вылічальнай машыны.

Магутнасць завода разлічана на выпуск 48 тысяч тон поліэтылену ў год.

ПРЫЁМНІК «МІКРА»

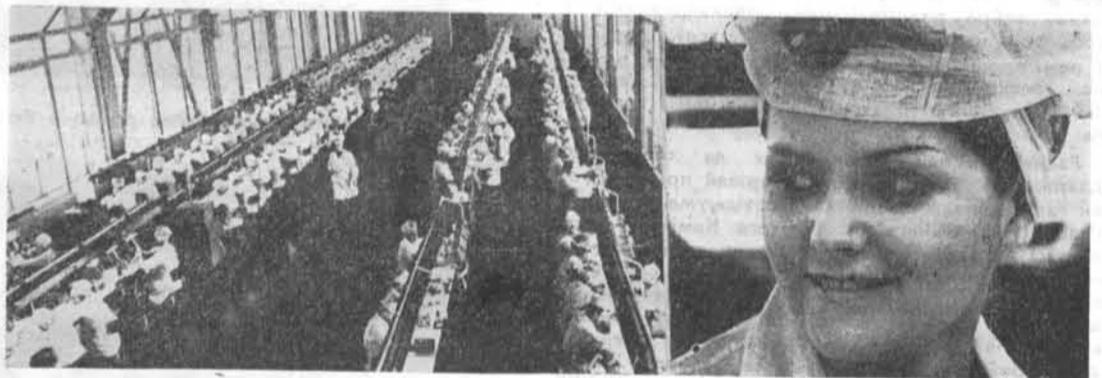
«Мікра» — самы маленькі прыёмнік у свеце. Важаць ён усяго 20 грамаў, а сам не больш каробка ад запалак. Працуе на сярэдніх і доўгіх хвалях. Французы, зрабіўшы заказ, вельмі высокай думкі аб якасці звышмініяцюрных прыёмнікаў, што выпускае Мінскі радыёзавод.

БАТАНІЧНЫ САД — НОВЫ
НАВУКОВЫ ІНСТЫТУТ
РЭСПУБЛІКІ

Цэнтральны Батанічны сад Беларускай ССР стаў дваццатым навукова-даследчым інстытутам Акадэміі навук рэспублікі. Калекцыя новага навукова-даследчага інстытута налічвае каля васьмі тысяч назваў раслін. Многія з іх добра акліматызаваліся ў рэспубліцы. Гэта каўказскі баршчавік — каштоўны корм для жывёлы, далёкаўсходняя шматгадовая гіганцкая грэчка, маралаў корань і іншыя. У Мінскай і Магілёўскай абласцях, у Палесці акліматызавалася чатырыста дэкарэтыўных раслін.

Навуковыя супрацоўнікі Батанічнага сада вывелі многа новых гатункаў карысных раслін, у тым ліку кветак. Высокую ацэнку кветкаваду атрымалі гатункі беларускага бэзу: «Партызанка», «Мінчанка», «Паўлінка», «Лябедушка».

Шырокую папулярнасць атрымалі мінскія наручныя гадзіннікі маркі «Прамень». Іх ахвотна купляюць у Польшчы і Югаславіі, Румыніі і ГДР, Балгарыі і Чэхаславакіі. НА ЗДЫМКАХ: 1. Зборачны цэх завода. 2. Зборачшыца Ларыса ШАУЧЭНКА. Фота А. КАЛЯДЫ.



*падзеі-людзі-факты *падзеі-людзі-факты *падзеі-людзі-факты

СОВЕТСКОМУ ТОРГОВОМУ ФЛОТУ — 50 ЛЕТ

НА ВСЕХ
МОРЯХ
И ОКЕАНАХ

5 февраля 1918 года Совет Народных Комиссаров Советской Республики принял Декрет о национализации торгового флота. Этот документ объявлял «общенациональной неделимой собственностью Советской Республики» судходные предприятия, принадлежащие акционерным обществам, паевым товариществам, торговым домам и единственным крупным предпринимателям, владеющим морскими и речными судами всех типов. 5 февраля и считается днем рождения Советского торгового флота.

Февральскому декрету предшествовали некоторые обстоятельства. Почувствовав, что царизм, а затем и буржуазное правительство Керенского потерпели крах, многие судовладельцы пытались продать свои суда, вывести их из строя. В связи с этим уже в декабре 1917 года Совет Народных Комиссаров принял Декрет, воспрещавший продажу, заклад и отдачу в аренду иностранным подданным или учреждениям российских торговых судов.

Над деятельностью морских предприятий был введен рабочий контроль, затем ЦК союза моряков и речников выступил с предложением о национализации флота. В. И. Ленин полностью поддержал эти предложения и сделал наброски основных положений национализации флота.

Итак, впервые в собственность государства перешло девяносто судов тоннажем свыше 500 тысяч тонн. Однако иностранная интервенция и гражданская война не по-

зволили молодой Республике Советов заняться мирными делами. Все силы были брошены на защиту завоеваний Октября, в рядах революционных солдат на всех фронтах сражались и моряки торгового флота. Ледовый поход моряков Балтики, действия Черноморско-Азовской Красной флотилии против Врангеля, рейсы каспийцев из Баку в Астрахань с бензином и маслом для Красной Армии, бои моряков Севера с интервентами и белогвардейцами, партизанские рейды моряков Приморья навсегда вошли в историю как примеры массового героизма, беззаветной преданности Советской власти.

Народ победил врагов революции. Но впереди ждали новые трудности — борьба с экономической разрухой. Большой ущерб понес и морской торговый флот. 386 судов общим тоннажем почти в полмиллиона тонн погребло или было угнано за границу.

В 1922 году советский флот состоял из старых пароходов тоннажем около шестисот тысяч тонн. Их без конца приходилось ставить на прикол из-за изношенности и

отсутствия запасных частей. Введение на морском транспорте хозяйственного расчета позволило в сравнительно короткий срок отремонтировать поврежденные суда, увеличить перевозки, оживить морские порты. Но необходимо было и пополнять флот. Несмотря на множество неотложных экономических проблем, партия и правительство уделили этому вопросу большое внимание. Уже в 1927 году советские заводы начали строить сухогрузные пароходы, теплоходы, танкеры, а несколько позже — рефрижераторные и пассажирские суда. В 1940 году тоннаж торгового флота СССР превысил два миллиона тонн.

Мужество и стойкость, непоколебимую верность Родине показали работники морского транспорта в годы Великой Отечественной войны. Внезапное нападение превосходящих сил противника поставило торговый флот в тяжелые условия. Но моряки не дрогнули перед натиском врага. Десятки судов, прорывавая сквозь огненные заслоны, участвовали в десантных операциях, перевозили воинские части, вооружение,

ЗУБР І ЛІРА

Мастацтву ў нас прастор
вядзікі.
І вось найлепшая
з прыкмет:
Што ні калгас, дык свой
музыка,
Што ні завод, дык свой
паэт!

Пётр Сідаровіч прыйшоў на Мінскі аўтамабільны завод вучнем слесара. Без адрыву ад вытворчасці скончыў вячэрнюю школу, потым — вячэрняе аддзяленне Беларускага політэхнічнага інстытута. Цяпер ён дырэктар Беларускага аўтазавода ў Жодзіна. Такі ж шлях прайшлі дырэктар заводу «Ударнік» П. Янус, дырэктар заводу электраапаздзільнікаў В. Воранаў. Усе яны пачыналі свой працоўны шлях простымі рабочымі на Мінскім аўтазаводзе.

Але Мінскі аўтамабільны рыхтуе кадры не толькі для прамысловасці рэспублікі. Мне ўспамінаецца размова з заводскім паэтам Казімірам Гляйхенгаўсам:

— У нас ёсць літаратурнае аб'яднанне, народны хор інтэрната, мастацкая самадзейнасць пры доме культуры. Ёсць, нарэшце, народны тэатр. На маю думку, можна зрабіць папраўку да нашай заводскай эмблемы — побач з зубрам намалюваць ліру...

У ліцейным цэху коўкага чыгуну працуе пячнік Леў Раманаў. Пячнік — гэта ў цэху. А ў школе рабочай моладзі яго ве-

даюць як выкладчыка. Леў Раманаў завочна закончыў універсітэт. У заводскім літаб'яднанні Раманаў узначальвае секцыю крытыкі.

Вершы паэта Алега Ранкоўскага друкаваліся ў газеце «Труд», у беларускіх маладзёжных газетах, перадаваліся па рэспубліканскім радыё. Алег перайшоў нядаўна на моторны завод, але, як і раней, рэгулярна прыходзіць на пасяджэнні заводскага літаб'яднання.

У выдавецтве «Беларусь» нядаўна выйшла першая кніга вершаў Хвядара Чэрні. Пуцёўку ў вялікую літаратуру дало маладому паэту заводскае літаратурнае аб'яднанне. Свае першыя вершы Хвядар прынёс на суд таварышаў, калі яшчэ вучыўся ў прафесіянальна-тэхнічным вучылішчы пры аўтазаводзе. А калі праходзіў вайсковую службу, прысылаў на завод свае вершы.

Імя заводскага паэта Казіміра Гляйхенгаўса добра знаёма аматарам песні. На яго словы кампазітар Уладзімір Алоўнікаў напісаў некалькі песень, у тым ліку славутыя «Недзе ў пасёлку», «Спяём, сябры, спяём», «Песня аб маладосці».

Журналістамі сталі былая работніца кавальскага цэха Ірына Кавалеўская, работнікі заводу Галіна Грыгаровіч, Вячаслаў Дутаў, Анатоль Андруховіч. На факультэце журналістыкі БДУ імя Ул. І. Леніна вучацца ліцейшчык Уладзімір Дара-

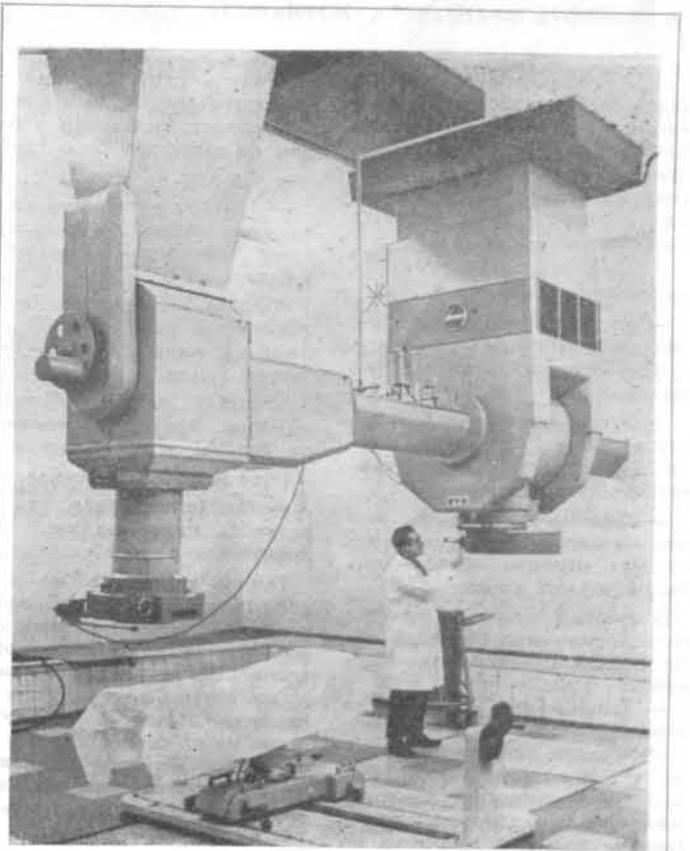
шэвіч, слесар Іван Канановіч і іншыя.

У Беларускай дзяржаўнай харавой капэле ёсць артыстка Ала Кудзіна. У мінулым яна працавала на аўтазаводзе, удзельнічала ў заводскай мастацкай самадзейнасці. Завод даў ёй пуцёўку ў вялікае мастацтва. А мужчынскаму хору інтэрната № 1 за высокае выканаўчае майстэрства прысвоена званне народнага. На заключным туры Усесаюзнага агляду самадзейнага мастацтва, прысвечанага 50-годдзю Савецкай улады, хор заваяваў дыплом першай ступені і памятную медаль. Званне лаўрэатаў Усесаюзнага агляду самадзейнага мастацтва прысуджана кіраўніку хору Мікалаю Ільчову і салісту—канструктару Пятру Жураўленку. Дарэчы, кіраўніку хору Мікалаю Ільчову Указам Прэзідыума Вярхоўнага Савета рэспублікі нядаўна прысвоена званне заслужанага дзеяча мастацтваў БССР.

Вялікая дружба звязвае беларускага кампазітара Уладзіміра Алоўнікава з народным хорам інтэрната. Кампазітар даверыў хору першае выкананне сваіх песень «Брэсцкая крэпасць» і «Аршанская старонка». Пасля гэтага песні Ул. Алоўнікава загучалі і з прафесіянальнай сцэны.

Сапраўды тонка заўважыў паэт наконт ліры — папраўкі да эмблемы Мінскага аўтамабільнага.

М. ЛЮДНІК.



У навукова-даследчым інстытуце аналогіі і медыцынскай радыялогіі Міністэрства аховы здароўя БССР уступіў у строй першы айчыны медыцынскі лінейны паскаральнік з выведзеным пучком электронаў. Ён створан спецыялістамі Ленінградскага інстытута электрафізічнай апаратуры імя Д. Яфрэмава ў цеснай садружнасці з вучонымі беларускага інстытута. Гэта складаная ўстаноўка для лячэння хворых размешчана ў некалькіх залах спецыяльна пабудаванага корпусу высокай энергіі. Назіранне за хворымі ў час сеансу лячэння вядзецца з дапамогай тэлевізійнай сістэмы. Узаемадзеянне паміж урачом, які робіць абраменьванне, і інжынерамі, працуючымі ля тэхнічнага пульта, забяспечваецца кантрольнымі прыборамі. НА ЗДЫМКУ: агульны выгляд медыцынскага лінейнага паскаральніка.

Фота Ул. ЛУПЕЙКІ.

ПАМЯЦІ НАРОДНАЙ ДАСТОЙНІЯ

Працоўныя Касцюковіцкага раёна шануюць памяць тых, хто праявіў мужнасць і адвагу ў баях з ворагамі Радзімы, змагаўся за станаўленне Савецкай улады, арганізоўваў першыя калгасы. Імёны барацьбітоў за сацыялізм занесены ў Кнігу народнай славы. Сярод іх Жбанкоў Стратонік Ільіч, ураджэнец в. Канічы, член КПСС з 1917 года, удзельнік першых з'ездаў сялянскіх дэпутатаў і арганізатар Савецкай улады ў Касцюковіцкай і Бераскоўскай валасцях. Зараз С. Жбанкоў — персанальны пенсіянер, жыве ў Маскве. Народнай славы таксама ўдасноены Зайцаў Аляксандр Яў-

стаф'евіч — адзін з першых прадстаўнікоў Савецкай улады; прызалаў Аляксандр Пракоф'евіч — старшыня калгаса «Чырвоны сцяг», забіты кулакамі з абрэза ў 1930 годзе; камсамolec 20-х гадоў, зараз пенсіянер і дэпутат Сялецкага сельскага Савета Даніленка Яфім Фядосавіч; удзельніца першых сельскагаспадарчых выставак у Маскве, былая работніца свінафермы Бораўскага калгаса Бабоша Ульяна Сяргеёўна; Герой Савецкага Саюза Варанцоў Аляксандр Нікіфаравіч; генерал Зіньковіч Мітрафан Іванавіч, які загінуў у баях з нямецка-фашысцкімі захопнікамі, і многія іншыя.

М. БУТЭЛІН.

ВЕЧАР У ТЭХНІКУМЕ

У клубе Смлавіцкага заатэхнікума адбыўся вечар: «Ленін — друг, таварыш, чалавек». Письменнік Мікола Татур расказаў пра новыя творы беларускіх літаратараў, прысвечаныя Ільічу. Заслужаны дзеяч культуры БССР Аляксей Слесарэнка ахарактарызаваў шматгадовую працу народнага артыста СССР лаўрэата дзяржаўнай прэміі Паўла Малчанава па стварэнню вобразу Леніна на беларускай сцэне.

Присутняя цёпла сустрэлі П. Малчанава, які расказаў пра свае сустрэчы з малодшым братам Леніна Дзмітрыем Ільічом Ульянавічам і відным дзеячам Камуністычнай партыі Емяльянам Яраслаўскім. У заключэнне ён выканаў некалькі маналагаў і сцэн са спектакляў і фільмаў, у якіх выконваў ролю вялікага правадыра.

А. ГОМАН.

боепрыпасы, эвакуіравалі раненых бойцаў, жанчын і дзяцей, вывозілі машыны і станкі, аборадуванне і другія матэрыяльныя ценнасці.

Во другой мировой войне погубило 363 наиболее совершенных судна, почти половина Советского торгового флота. После 1945 года наступил второй этап его воссоздания. Особенно ускоренными темпами начал развиваться флот в период 1959—1965 годов. К концу семилетки его тоннаж превысил 8,5 миллиона тонн. Торговый флот СССР занял шестое место в мире.

Свой полувек юбилей советские торговые моряки встречают значительными успехами. Тоннаж флота сейчас приближился к одиннадцати миллионам тонн, а грузооборот за полвека вырос в двадцать семь раз. Советские суда технически совершенны и способны конкурировать с судами известных компаний мира.

Развитие отечественного флота позволило советской внешней торговле сбросить путы политической и экономической зависимости от судовладельцев капиталистических стран, повысить эффек-

тивность внешней торговли. В наши дни морской флот СССР — высоко доходная отрасль народного хозяйства, приносящая государству многомиллионные прибыли в рублях и в валюте.

В процессе создания нового флота выросли кадры высокообразованных моряков. Если в дореволюционной России было шесть учебных заведений, готовивших морских специалистов с неполным средним и средним образованием, то сегодня в СССР четыре высших и пятнадцать средних морских учебных заведений. Пятьдесят лет назад не было капитанов, штурманов и судомехаников с высшим образованием. Сегодня советские суда возглавляют инженеры-судоводители и инженеры-механики. Уровень насыщенности торгового флота СССР специалистами — самый высокий в мире. Каждый четвертый советский моряк имеет высшее или среднее специальное морское образование.

Находясь за рубежом, советские моряки чаще людей других профессий лицом к лицу сталкиваются с империализмом в самых «горячих» точках планеты. Спокойно и

уверенно выполняют они свой долг. Преданность коммунистическим идеям, чувство достоинства, дисциплинированность, гуманность, соблюдение лучших морских традиций, высокая культура — вот отличительные качества моряков Страны Советов. Они всегда идут на помощь людям в любых условиях, нередко рискуя собственной жизнью. Их знают, ими восхищаются, удивляются, им завидуют или ненавидят, но не могут отказать в уважении.

Подводя итоги полувекowego развития морского транспорта, следует заглянуть в будущее, ибо перспективы этой отрасли народного хозяйства поистине захватывающие. Уже в конце текущего пятилетия тоннаж Советского торгового флота превысит тринадцать миллионов тонн. В течение следующего пятилетия (1971—1975 гг.) флот будет ежегодно пополняться судами общим тоннажем около миллиона тонн.

Что нового произойдет в организации морских перевозок? Прежде всего, самое широкое развитие получат транспортировки грузов в

контейнерах. Уже сегодня в СССР на судах транспортируют около полутора миллионов тонн грузов, «запечатанных» в контейнеры и пакеты. В ближайшие пять-семь лет перевозки грузов этим прогрессивным способом увеличатся в восемь-девять раз. Помимо сухогрузов с большим раскрытием палуб, для этого понадобятся специализированные суда-контейнеровозы. Над их созданием уже трудятся отечественные судостроительные заводы и зарубежные верфи.

Большое будущее и у морских паромных перевозок. Эксплуатация паромных переправ на Каспийском и Черном морях, у побережья Эстонии показала их высокую экономическую эффективность. В ближайшие годы начнет действовать несколько новых морских паромных линий с быстроходными судами для перевозки железнодорожных вагонов и автомобилей.

На регулярных судоходных линиях значительное развитие получат перевозки грузов по расписанию. Сегодня таких линий сорок восемь, в том числе двадцать девять заграничных. Перевозится на них более десяти миллионов

тонн грузов в год. В 1970 году линейные перевозки увеличатся, примерно, на четверть.

В прошедшем году флот Балтийского морского пароходства пополнился пятью новыми комплексно-автоматизированными судами грузоподъемностью по одиннадцать тысяч тонн.

Огромное значение для будущего флота имеют исследования в области автоматизации его управления. В Балтийском морском пароходстве в Ленинграде создан вычислительный центр. Используя современную электронную технику, он уже решает важную задачу рационального использования флота на отдельных линиях и направлениях. К таким же работам, но в более крупном масштабе, готовится Главный вычислительный центр Министерства морского флота в Москве.

Итоги пятидесятилетнего пути советского флота говорят сами за себя. Впереди новые задачи. А раз они поставлены — значит, будут решены.

Ю. АНДРЕЕВ,
АПН.

ТАНКІ ГРУКОЧУЦЬ У ТУМАНЕ

З БЛАКНОТА ФРАНТАВОГА ЖУРНАЛІСТА

Танкі праціўніка грукаталі недзе зусім недалёка. Па гулу матораў і лязгу гусеніц можна было меркаваць, што іх шмат. Грукат набліжаўся, як прыбой, але самога прыбою не было відаць. І ад гэтага ён здаваўся яшчэ больш небяспечным.

У акопах пехацінцы наракалі на артылерыстаў:

— Ну, чаго яны маўчаць? — гаварыў нехта нервова. — Высунуліся наперад і анямелі. Ідуць жа, ідуць.

— У каго ж страляць? — пачуўся чыйсьці спакойны голас. — Туман такі. У палі крока чалавека не відаць.

— Дык чаго ж чакаць, калі яны на галаву палезуць, — зноў пачуўся нервовы голас. — Хоць бы папалохалі агнём.

З траншэй раздаўся хрыплы голас камандзіра пяхотнай роты старшага лейтнанта Чарнаўца:

— Танкі на носе. Загадайце адкрыць агонь!

Наперадзе, перад акапамі, ля гармат застылі разлікі. Яны таксама не разумелі, чаму няма каманды адкрыць агонь. Танкі ж вось-вось увойдуць на агнявую пазіцыю.

Той, хто павінен быў даць каманду адкрыць агонь, ад каго зараз залежала жыццё многіх людзей, камандзір батарэі знішчальнікаў старшы лейтэнант Тамілін стаяў непадалёк ад гармат, маўчаў, не рухаўся, нібы акамянеў. Мокры ад туману, абветраны твар яго быў засяроджаны. Шырокія валы падбародак яшчэ больш высунуўся наперад, кароткі, прамы, нібы абрублены, нос завастрываўся. Зялёныя вочы, здавалася, хацелі разгледзець ворага праз туман. Сутулаваты, невялікага росту, ён стаяў, напружана прыслухоўваючыся да грукату танкаў.

Мякка ступаючы па мокраму дывану з жоўтага лісця, падыйшоў камандзір першага ўзвода лейтэнант Сульдзін. Высокі, тонкі, ён спыніўся каля свайго камандзіра, не рашаючыся сказаць таго, аб чым зараз думаў.

Сульдзін ведаў: яго камандзір зараз робіць нечалавечыя намаганні, каб прыняць правільнае рашэнне. А зрабіць гэта ў такі момант незвычайна цяжка: туман, нічога не відаць. Потым, калі развеецца туман, можна будзе сказаць: «Трэба было рабіць так і так». А вось тут вырашы, калі ўсё незразумела — і задума праціўніка і сам праціўнік.

А танкі грукочуць, паўзучы, равуць, усё бліжэй і бліжэй...

— А можа, адкрыць агонь, таварыш старшы лейтэнант! — адважваецца нарэшце сказаць лейтэнант.

Адказ пачуўся не адразу.

— Наўздагад. Іх пальбой не напалохаеш, а сябе адкрыеш. Хто ведае, можа, яны таго і чакаюць...

Батарэя знішчальнікаў танкаў па загаду камандзіра дывізіёна капітана Кузняцова ноччу заняла агнявы рубеж на поўнач ад горада Чаркасы, перад пярэднім краем нашай пяхоты. Артылерысты хутка акапаліся, старанна замаскіравалі свае гарматы. Праціўнік аб перагрупуванні нічога не ведаў. Магчыма, што гэта праба вытрымка, выпрабаванне нерваў.

— Так. Можа яны гэтага і чакаюць, — паўтарыў лейтэнант Сульдзін.

Да камандзіра батарэі падбег веставы:

— Таварыш старшы лейтэнант...

З-за грукату і рову нельга

зразумець слоў. Тамілін хутчэй здагадаецца, чым чую, у чым справа. Ён бяжыць у бліндаж да тэлефона, бярэ трубку.

— Слухаю.

— Танкі на носе. Чаму не адкрываеш агонь? — раздаецца голас камандзіра дывізіёна Кузняцова.

Коротка і дакладна Тамілін абмалёўвае абстаноўку і сваё рашэнне: чакаць, пакуль рассеецца туман.

Некалькі хвілін Кузняцоў маўчыць. Аргументы камандзіра батарэі яго пераконваюць.

І ўсё ж ён папярэджвае:

— Майце на ўвазе, уся адказнасць падае на вас. Калі прапусціце танкі...

Тамілін вяртаецца на свой камандны пункт. «Уся адказнасць, — думае ён напружана. — Можна, вядома, адкрыць агонь. Есць на тое згода камандзіра. Можна зняць з сябе адказнасць»... Але Тамілін думае зараз не аб сабе. Па твары яго сцякаюць буйныя вадзяныя кроплі. Тамілін выцірае твар хустачкай. Што гэта: туман ці пот?

Праходзіць яшчэ некалькі напружаных хвілін. На КП зноў з'яўляецца веставы — зноў выклікаюць да тэлефона. На гэты раз камандзір палка падпалкоўнік Балсуноўскі.

— Што там у вас?

Тамілін ведае: камандзір дывізіёна яму аб усім далажыў, але камандзір палка непакоіцца.

— Колькі танкаў? — пытае ён.

— Не ведаю. Але чую, што многа...

— Пяхота патрабуе адкрыць агонь па танках.

— Але я іх не бачу. Дазвольце, калі рассеецца туман...

— Глядзіце. Калі прапусціце танкі, будзе дрэнна. Вы ведаеце, што вас чакае.

У голасе камандзіра палка адчуваецца пагроза. Гэта праверка: ці ўпэўнены падначалены ў сваім рашэнні.

— Так, ведаю, таварыш камандзір, — адказвае цвёрда старшы лейтэнант.

— Ну, што ж, дзейнічайце па свайму меркаванню...

Танкі грукочуць у тумане, а процітанкавыя гарматы маўчаць. За спіной камандзіра батарэі ў траншэях пехацінцы па загаду камандзіра роты рыхтуюць процітанкавыя гранаты. Доўгай здаецца кожная хвіліна.

І раптам грукат аддаляецца. Лавіна адкатваецца назад. Ужо не чуваць лязгу, слабее роў матораў і грукат. Тамілін апускае руку ў кішэню, шукае папяросы. Ён, здаецца, не памыліўся. Праціўнік рабіў стаўку на слабанервовых.

Перад гвардзейскай дывізіяй, у склад якой уваходзіла батарэя Таміліна, была пастаўлена задача захапіць Чаркасы. Гэта было ў кастрычніку 1943 года. Забягаючы наперад, скажам, што дывізія выканала паспяхова сваю задачу і стала называцца Чаркаскай. Але гэта было потым, пасля цяжкіх баёў у Канеўскіх лясах.

К васьмі гадзінам раніцы развееўся туман, Тамілін абыйшоў батарэю, праверыў маскіроўку — нішто не выдавала на ўзлесі батарэю знішчальнікаў танкаў. Тамілін заўважыў, што ўсе ты, хто яшчэ зусім нядаўна ў напружаную мінуту працяўляў нервоўнасць, нецярплівасць, зараз глядзелі на свайго камандзіра не як па-асабліваму. У гэтых поглядах адчуваліся і пачуццё ўласнай віны, і захапленне сваім камандзірам, і павага да яго. Любыя заўвагі, якія зараз рабіў афіцэр, выконваліся хутка і старанна.

У восьм гадзін раніцы гітлераўцы пачалі наступленне. Танкі, якія ішлі наперадзе, вялі непрыцэльны агонь. Адкідаваючы назад чорныя струмені гразі, яны імчаліся да ўзлесся, дзе была размешчана батарэя. За танкамі, шалёна палячы з аўтаматаў, бегла пяхота.

Узлессе, як і раніцай, маўчала. Камандзір стаяў ва ўкрыцці, уважліва вывучаючы поле бою. Ля гармат з напружаннем чакалі каманды.

Ужо даўно артылерысты вызначылі цэлі, падлічылі, што да іх набліжалася дзесяць танкаў, а каманды «Агонь!» не было. Яна была дадзена толькі тады, калі танкі знаходзіліся ў 250—300 метрах.

Ударылі ўсе гарматы бата-

размову. Асабліва ажыўлена было ва ўзводзе лейтнанта Сульдзіна, разлік яго першай гарматы падбіў два танкі. Кожны наперабой расказаў, як ён убачыў танк, у якое месца цэліў, як першы снарад зрабіў недалёт, другі крышку пераляцеў, а трэці трапіў у танк. І хоць усе ведалі, што пасля гэтай атакі будучы новыя, але добры пачатак даваў добрую зарадку энтузіязму.

— Бачыш, як акрыліла іх удача, — сказаў капітан, кінуўшы ў бок батарэйцаў. — Страт няма?

— Не. Ніводнага параненага. — Выдатна.

Камандзір дывізіёна агледзеў агнявую пазіцыю, пагава-

Сем разоў за дзень немцы ішлі ў атаку, і сем разоў атакі былі адбіты. Да вечара артылерысты батарэі Таміліна падбілі яшчэ чатыры танкі.

Ноччу, калі стала ціха, пашкоджаную тэхніку адвезлі ў тыл, адрамантавалі.

Раніцай гітлераўцы зноў пайшлі ў атаку. Так працягвалася ўвесь кастрычнік. Батарэя за гэты час падбіла 11 танкаў і шэсць самаходных гармат праціўніка. На полі бою ляжала каля 200 забітых гітлераўцаў. Былі страты і ў нас. Даходзіла да таго, што не толькі ўвесь штаб дывізіі быў на пярэднім краі, а сам камандзір дывізіі палкоўнік Пуцэйка лажыўся за кулямёт.

У ходзе Корсунь-Шаўчэнкаўскай аперацыі 29 студзеня Таміліна цяжка параніла ў плячо. Да сакавіка ён ляжаў у шпіталі. За гэты час дывізія з баямі дайшла да румынскай граніцы і 26 сакавіка перайшла яе. Таміліну давялося даганяць сваю часць. Дарогі былі дрэнныя. А хацелася хутчэй пабачыцца з аднапалчанамі.

Пры выхадзе з Умані на скрыжаванні дарог сустрэў двух параненых лейтантаў са сваёй дывізіі. Кінуўся да іх: як, што?

— Спяшайся, братка. Якраз да ўручэння ўзнагарод паспееш.

— Якіх узнагарод?

— Няўжо не ведаеш? Героя табе далі.

— Яшчэ што...

— Не верыш? Сёння ў газеце надрукавана.

— Пакажы газету.

— Глядзі.

Так, чорным па беламу было напісана: Тамілін Леанід Піліпавіч...

А ў гэты ж дзень далёка на ўсходзе ва уральскім гарадку Бярэзніку з газетай, у якой быў надрукаваны Указ аб узнагароджанні Таміліна, прыйшла ў дом да яго родных настаўніца Вольга Пятроўна Казлова:

— Радуйцеся, сын ваш Залатой Зоркай Героя ўзнагароджаны.

Так супала, што ў гэтай жа газеце ў спісах узнагароджаных было і імя старой настаўніцы. Яе ўзнагародзілі за выхаванне васьмі такіх герояў ордэна Знак Пашана.

Я сустрэў Леаніда Піліпавіча праз многа год пасля вайны ў адной воінскай часці. На яго пагонах была адзнака падпалкоўніка. На грудзях ордэны і Залатая Зорка. Яе ўручылі яму пад Ясамі, на правым беразе Прута.

— А наогул, — сказаў падпалкоўнік, — у нашым падраздзяленні 56 салдат і афіцэраў узнагароджаны Залатой Зоркай Героя.

Ён памаўчаў і, успомніўшы аднапалчана, сказаў сумна:

— Не ўсе дажылі да дня перамогі. Пад Браслаўлем, у час контратакі немцаў, наш полк трапіў у акружэнне. Артылерысты ўпарта біліся. Камандзір палка Балсуноўскі быў увесь час з падначаленымі. Пры прарыве кольца ён быў забіты. Пад яго кіцелем знайшлі сцяг палка, якім ён абвярнуў сваё цела. Балсуноўскаму пасмяротна прысвоілі званне Героя Савецкага Саюза. Загінуў на КП у час бамбёжкі камандзір дывізіі генерал-маёр Пуцэйка. Гэта званне ён атрымаў пасля Яска-Кішынёўскай аперацыі...

Мяне параніла яшчэ раз у нагу. Вылечыўся, зноў прымаў удзел у баях. Цяжка даводзілася. Але грукат танкаў у тумане ніколі не забуду...

Л. ПРОКША.



Мал. І. БЯЛЕЦКАГА.

рэі. Пяхота адкрыла кулямётны агонь.

Ён быў нечаканым для праціўніка. Пасля першых выстралаў з процітанкавых гармат на полі бою запалалі пяць танкаў. Другая пяцёрка павярнула назад.

— Асколачным па пяхоце! — раздалася наступная каманда камандзіра батарэі.

За адступаючымі танкамі бегла пяхота. І яе касіў прыцэльны агонь артылерыстаў і пехацінцаў. Як гіганцкія кастры, палалі падбітыя танкі.

Цяжка перадаць, што рабілася ў акопах. Гэта была незабыўная хвіліна.

На агнявую пазіцыю артылерыстаў прыбег камандзір роты старшы лейтэнант Чарнавец.

— Малайчына, Лёнька, — назваў ён Таміліна па-сяброўску. — Бяру назад усе праклёны, якія я паслаў табе сёння раніцай. Малайчына. — І паказваючы на палаючыя танкі, крыкнуў:

— Вось карціна якая! Ад усёй пяхоты дзякуй за гэта.

На агнявую пазіцыю прышоў камандзір дывізіёна капітан Кузняцоў. Ён паціснуў руку Таміліну:

— Выдатна! Прадставім да ўзнагароды.

Ля гармат разлікі вялі

рыў з артылерыстамі, пахваліў за поспех, папярэдзіў аб новых атаках і пайшоў. Па камандзе ён далажыў, як умела старшы лейтэнант Тамілін, разгадаў задуму праціўніка, як паспяхова без страт была адбіта атака.

— Прадстаўляй, капітан, Таміліна да вышэйшай узнагароды, — згадзіўся камандзір палка. — Моцная ў афіцэра вытрымка і ваенная кемлівасць. Наводчыкаў прадстаўляй да ўзнагароды. З дваццаці снарадаў—5 танкаў. Выдатна!

І сапраўды, праз паўтары гадзіны немцы зноў пайшлі ў атаку. Але зараз яны арыентаваліся лепш, манеўравалі, вялі больш трапны агонь. На КП побач з Таміліным забіла салдата, другога параніла. Ля гарматы другога ўзвода, якім камандаваў лейтэнант Аганесян, упаў цяжка паранены наводчык. Было выведзена са строю прыцэльнае прыстасаванне. У пехацінцаў таксама былі забітыя і параненыя. Камандзіра роты некалькі разоў лёгка параніла, але ён нават не стаў перавязваць раны.

— Ты ж увесь у крыві, — сказаў Тамілін.

Чарнавец усміхнуўся і украінскім гаварком адказаў:

— Дробязь. Цэ мяне камары ў лесе пакусалы...

ЖЫЦЬ ПРАЛЕСКАМ А ДВЕЧНА

СТАНІСЛАВУ ШУШКЕВІЧУ — 60 ГОД

Есць у адной з кніг Станіслава Шушкевіча верш з такою назваю — «Жыць пралескам адвечна». Гэта верш-роздум аб вайне і міры, верш, які заклікае змагацца за мір. У ім, як і ва ўсёй творчасці, паэт сцвярджае аптымістычную думку аб перамозе добра на зямлі, аб перамозе прыгажосці, чалавечнасці.

Станіслаў Шушкевіч — адзін са старэйшых беларускіх паэтаў, чалавек з няпростым лёсам. Але ва ўсіх жыццёвых выпрабаваннях не пакідаў яго паэтычны роздум пра наша трывожнае, суровае і радаснае дваццатае стагоддзе. З шасцідзясяці гадоў жыцця амаль паўвека аддадзена творчасці. Далёка ў мінулым хаваецца той дзень, калі падлетак прыехаў у Мінск і прывёз не толькі свае вершы, якія палымна жадаў надрукаваць, але і грошы — каб заплаціць рэдактару за тое, што яго вершы надрукуюць... Якое ж было здзіўленне юнака, калі яго вершы надрукавалі і аплацілі, як складаную, нялёгкаю працу...

Паэтычная праца — для Станіслава Шушкевіча сэнс існавання на зямлі. Прыхільнік класічнай формы верша, ён не паглыбляецца ў нетры фармальнага эксперыменту — яго вабяць глыбіні чалавечай душы, а калі гаварыць у дастасаванні да вершаў, глыбіні зместу.

Тысячы разоў вымаўляліся ў рэцэнзіях і артыкулах аб паэзіі словы: паэт шукае незвычайнае ў звычайным. Трохі радзей, бадай, гаворыцца: прыгожае ў звычайным. Другое, мне здаецца, бліжэй да сутнасці справы. Вось і Станіслаў Шушкевіч адкрывае ў свеце, калі так можна сказаць, сціпную прыгажосць. Гэтая сціплая прыгажосць жыве ў яго шматлікіх кнігах, выдадзеных у Мінску, Маскве, Кіеве, а таксама ў перакладах у часопісах братніх рэспублік.

Паэт сцвярджае радасць жыцця, радасць барацьбы і творчасці, радасць пазнання рэчаіснасці, радасць кахання і роздуму аб лёсе чалавецтва. Ён умее раскрыць перад намі прыгажосць свету ў вобразах ёмістых, немудрагелістых, але надзіва пераканаўчых.

Кельня мае форму сэрца,
Дык таму і дом трывалы,
І у доме спеў лёцца,
І пяюць, гудуць цымбалы.
Цэгла з цэментам сагрэта
Працавітымі рукамі,
Дык таму святліца гэта
Будзе тут стаець вякамі.

Гэты кароценькі вершык — не толькі пра будаўнікоў, не толькі пра наваселле, не толькі пра высакароднасць працы, якая робіцца з душой. «Кельня мае форму сэрца...» — гэта вывад больш шырокі па свайму значэнню. Гэта, калі хочаце, філасофская формула свету, у якім усё звязана.

Можна многа прывесці прыкладаў вась гэткай ёмістасці паэтычных вобразаў. Гэтая вартасць у паэта — ад трываласці засваення традыцый народных багаццяў песеннасці. І — ад трапяткага сэрца, ад пільнага зроку.

Прывяду з верша «Росы» ўспамін паэта пра адзін толькі момант з жыцця, з далёкага дзяцінства:

Маці мая!
Не сціраецца ў памяці гэта хвіліна.
Ты з трывогай аднойчы прачнулася нейкай,
Серп з-пад бэлькі ўзяла, паглядзела на сына,
І расінка свільлася ярка на вейках...

Вось гэтак жа маляўніча, рэльефна, калі ад некалькіх мазкоў узнікае выразная карціна, паэт піша і пра Леніна, і пра апошні позірк Купалы на родную зямлю ў трагічным сорака першым, і пра Скарыну ў Празе, і пра Марата Казея — юнака-партызана...

Тэма грамадзянская — вядучая ў творчасці паэта і неадрыўная ад тэмы асабістай. Бо асабістае і грамадзянскае для сапраўднага паэта — гэта як сашчэпленыя пальцы рук.

Трапяткая, шчырая лірыка пранізвае ўсё, што піша паэт: вершы для дарослых і вершы для дзяцей, нарысы ў газеце або ўспаміны пра сваіх літаратурных паплекнікаў, з якімі разам ішоў у творчасць.

Гаворка аб творчасці Станіслава Шушкевіча была б няпоўнай, каб мы не прыгадалі яго сатырычныя творы. Ён дасціпны майстар эпіграмы, пародыі, гумарыстычнага і сатырычнага верша.

Станіслаў Шушкевіч шмат працуе ў газеце «Літаратура і мастацтва». Штогод выходзяць яго кнігі. Вось і ў гэты юбілейны дні, распачынаючы сёмы дзесятак жыцця, ён працуе настойліва і натхнёна. Чытае гранкі кнігі апавяданняў пра Марата Казея, якая неўзабаве выйдзе ў свет у выдавецтве «Беларусь». Складае кнігу ўспамінаў. З'яўляюцца таксама на старонках беларускай перыядыкі новыя яго вершы.

І — што характэрна — ні кроплі не страчана з юнацкага запалу, які выявіўся некалі ў камсамольскага паэта Стаха Шушкевіча. Не выпадкова сябры і сёння завуць яго то «Стах», то «Стах Пятровіч». Толькі для самых ужо маладзейшых ён — «Станіслаў Пятровіч».

Хораша гэта, калі такі чалавек працуе натхнёна, няўрымсліва перажывае, радуецца, хвалюецца. Хораша чытаць вышаставаныя ў яго душы радкі:

Па дарогах і глухіх узбочынах
Верасень пляецца пазалочаны.
А ў мяне душа сагрэта летам,
І здаецца свет мядовым кветам.
Верасень пляецца... Слаўны верасень...
Гэтак жа за ім і я ісці намерваўся,
Ды адстаў. Пабуду разам з летам,
Песень жніўных шмат яшчэ че спета.

Яны спеюць, гэтыя песні, калі паэт ідзе на працу, калі ён лубеюцца новым Мінскам, калі сдзе да сваіх чытачоў у далёкую ад сталіцы вёску, калі стухае пошум марскіх хваляў на беразе Чорнага мора, калі размаўляе з дзецьмі, калі сядзе за свой рабочы стол перад чыстым лістом паперы... Тады і пачынаецца таямніца нараджэння сапраўднага паэзіі. Па-народнаму мудрай. Па-чалавечаму сардэчнай.

Ул. БРЫГ.



Калгасны клуб перапоўнены. Вокны, расчыненыя насцеж, амаль не прапускаюць паветра, бо іх літаральна закупорылі хлапечыя галовы. У памяшканні, як гаворыцца, яблыку няма дзе ўпасці. Афіш не было. Але яшчэ зранку па сляу прайшла чутка, што вечарам адбудзецца творчая сустрэча з кампазітарам Юрыем Семянякам.

— Сам прыедзе? — недаверліва пыталіся некаторыя кабеты.

— А ў кампазітараў намеснікаў не бывае, — парывалі дзяўчаты.

Ніхто з іх ніколі не бачыў живога кампазітара. А тут — калі ласка, прыязджае сам Семяняка, песеннік, творы якога сяляне спяваюць, засядзеўшыся на лавачках да трэціх пеўняў, на вяселлях, калі чарка-другая выпіта і душа не можа без песні. А пра мастацкую самадзейнасць і казаць няма чаго. Не бывае канцэрта без песень Семянякі. Не дзіва, што, нават не падаіўшы кароў, жанчыны пабеглі ў клуб, каб як мага раней заняць месцы бліжэй да сцэны. Прыйшлі і сівыя дзядкі, што, дзякуючы тэлевізару, добра ведаюць апошнія музычныя навінкі, і школьнікі, што не раз пісалі п'есмы ў Мінск, на радыё — прасілі выканаць любімыя песні, напісаныя сённяшнім гошчам. Карацей кажучы, у клубе быў звышаншлаг.

На сцэну хтось вынес трыбуну, паставіў стол, накрыты чырвоным абрусам. А ў глыбіні чарнела піяніна. Неяк вельмі па-дамашняму на прасцэнім выйшаў шыракаплечы, плотны чалавек, прывітаўся з прысутнымі, як стары знаёмы, і, спыніўшы сціплым жэстам гучныя воплескі, сказаў:

— Хлопцы, дапамажыце вынесці стол і трыбуну. А то неяк цеснавата.

На сцэну выскачылі добраахвотнікі, і праз некалькі секунд стол і трыбуна зніклі за кулісамі. Юры і кімсьці з глядачоў перацягнуў на сярэдзіну інструмент, лішнія крэслы падаў у залу (жанчыны ж стаяць, а мне і адной табурэткі хопіць), падзякаваў сваім памочнікам і сказаў, блізарука прыжмурыўшыся: «Што ж, пачнём».

— Лекцыі не будзе, сябры мае, не палохайцеся, — папярэдзіў кампазітар. — Давайце проста пагутарым, без усякай афіцыйнасці. Я часта бываю ў вёсках, слухаю вашы песні, спяваю свае мелодыі, заўважаю, што вам падабаецца, а што пакідае раўнадушнымі. Паверце, такія сустрэчы мне неабходны, як паветра. Дзякуй вам, што прыйшлі на гэтую сустрэчу. Мо' і не будзе сумна.

Кампазітар сеў за піяніна, на сцэну выйшлі дзве маладыя спявачкі, і палілася прыгожая, задушэная песня аб явары і каліне, якія шэпчаць над ярам. Слухачы добра ведалі гэтую песню, у многіх з іх міжволі варушыліся губы, бязгучна паўтараючы купляўскія словы.

Кожная песня прымалася гарача, прымалася, як старая знаёмая, як штосьці вельмі дарагое і блізкае. Выступалі салісты, а пасля Юры спяваў сам. І песні ў яго выкананні

ТВОРЧЫЯ ПАРТРЭТЫ

ВОДА ЧЫСТЫХ КРЫНІЦ

прымалася яшчэ гарачэй, чым выступленні прафесійных спевакоў.

А потым здарылася нечаканае. На сцэну адзін за другім пачалі выходзіць хлопцы і дзяўчаты, пажылыя людзі, ніякага дачынення не маючы да мастацкай самадзейнасці, і спявалі песні Семянякі. Аўтар акампапіраваў ім.

...Аўтобус імчыць нас дамоў, у Мінск. Семяняка нарадзіўся ў гэтым горадзе сорак гадоў таму назад, на яго вачы расцвітала сталіца, тут узніклі песні, буйныя творы.

Свой шлях музыканта ён пачаў у Беларускай музычным вучылішчы. Вучобу перапыніла вайна. Радавы Юры Семяняка штурмаваў Кенігсберг, вызваляў Усходнюю Прусію, удзельнічаў у штурме Берліна і, пачуўшы залпы пераможнага салюта, піў ваду салдацкай каскай з Эльбы.

Пасля вайны Семяняка цалкам аддаўся любімай справе.

Яго дыпломная работа ў Беларускай дзяржаўнай кансерваторыі — кантата «Ясныя дарогі», напісаная на словы Максіма Танка, Паўлюка Труса і Якуба Коласа, — гэта таксама песня, толькі песня манументальная, сімфанічная. За ёй была створана кантата пра Канстанціна Заслонава.

У 1960 годзе на сцэне Беларускага тэатра оперы і балета ў вялікім поспехам прайшла яго опера «Калючая ружа». А праз два гады «Калючая ружа» ўбачыла святло рампы ў горадзе Фрунзе. Яе паставіў Кіргізскі акадэмічны тэатр оперы і балета. Семяняка ездзіў на прэм'еру і застаўся задаволены. «Калючая ружа» — першая беларуская опера, пастаўленая за межамі рэспублікі. Для Памірскіх гор гучалі беларускія мелодыі, і наш кампазітар выходзіў кланяцца на выклікі патомкаў горцаў, якія гарача віталі пасланца далёкай Беларусі.

Напісаўшы першую беларускую оперу «Рабінавыя каралі», Семяняка працуе зараз над новай операй. Але ўсё ж, што бы ён ні пісаў, самым любімым відам творчасці для яго заўсёды застаецца песня. З зайздроснай пастаяннасцю, не шарахаючыся ў модныя плыні, служыць Семяняка прыгожай народнай музыцы. Ён ідзе сваёй любімай палявой сцяжынкай, убіраючы ў сябе водар родных абшараў, і, слухаючы яго песні, мы адчуваем і салодкі пах паспяваючага жыта, і рулады жаўрука над сіне-зялёнай ільняной нівай, і крыштальны перазвон халоднай крынічкі ў пранізаным сонцам гаі.

Калі мінскае радыё трансліруе песні Семянякі, дыктар можа і не называць прозвішча аўтара. Гэтыя песні маюць непаўторны, толькі яму аднаму ўласцівы каларыт. Прычына вялікай папулярнасці песень Юрыя Семянякі ў іх добрай, задушэнай і гранічна шчырай аўтарскай інтанацыі, у іх фальклорных вытоках, у роднасці з музычным строем народнай душы.

М. АЛТУХОУ.

НА ЗДЫМКУ: ЮРЫЙ СЕМЯНЯКА.

600-Ы СПЕКТАКЛЬ «ПАЎЛІНКА»

55 гадоў назад у Вільні адбылася прэм'ера купалаўскай «Паўлінкі». Тады глядачы — беларусы, літоўцы, палякі — бурнымі воплескамі віталі нараджэнне беларускай нацыянальнай камедыі і прадказвалі ёй доўгае жыццё.

Лёс «Паўлінкі» сапраўды аказаўся зайздросны. Яе з захваленнем сустракалі глядачы Масквы, Кіева, Адэсы, Омска, Ленінграда, Вільнюса. Яе бачылі на экранях Таліна, Прагі, Будапешта; слухалі па радыё ў сёлах Карэліі, Казахстана, Грузіі. Ня мала спектакляў адбылося ў раённых дамах культуры і сельскіх клубах Палесся, Віцебшчыны, Магілёўшчыны. У іх прымалі ўдзел вядучыя майстры савецкай сцэны Б. Платонаў, Г. Глебаў, Л. Ржэцкая, Р. Кашэльнікава, З. Стома і іншыя.

П'еса напісана Янкам Купалам у 1912 годзе, у час



вучобы на пеярбургскіх агульнаадукацыйных курсах Чарняева. Студэнты-беларусы Пеярбургскага ўніверсітэта адразу папрасілі ў Купалы п'есу. Другі экзэмпляр паэт адвёз у Вільню і перадаў удзельнікам Беларускага

музычна-драматычнага гуртка. Прэм'еры адбыліся амаль адначасова. У сваіх успамінах жонка паэта Ул. Ф. Луцэвіч пісала: «У лютым 1913 года Купалу запрасілі у Пеярбург. Там таварыствам беларускіх студэнтаў на ка-

ЕМУ БЫЛО ДЕВЯТНАДЦАТЬ

На экраны кинотеатров ГДР вышел новый художественный фильм производства студии ДЕФА. Он называется «Мне было девятнадцать». Прекрасная картина — таково мнение большинства зрителей и кинокритиков. Достать билеты на фильм не просто. Молва о хорошем фильме опередила его выход на экраны.

«Мне было девятнадцать» — это фильм-дневник о последних днях войны. Дневник необычен. Его ведет младший лейтенант Советской Армии, немец по национальности, Грегор Геккер. Много лет он не был на родине, и вот он на Одере, в Германии. Тихий голос Геккера откуда-то из-за экрана рассказывает: «Я вижу улицы с немецкими названиями. Говорят, это моя родина. Мне было восемь лет, когда мои родители должны были ее покинуть. Я рос в Москве. Там и сейчас живет моя мать. Я ушел на фронт, как и все. Мне девятнадцать лет...»

Трудная встреча с родиной у Грегора. Плыт по реке виллицы, фашисты казнят каждого, кто не хочет продолжать войну. Женщина лежит мертвая на кровати. Она отравилась, потому что была обманута ложью Геббельса. А немецкая девушка смотрит на Грегора испуганными глазами и спрашивает: «Ты немец? И с ними?» Не только он, Грегор, — все честные немцы, все те, что выходят из ворот концентрационных лагерей и тюрем, все измученные фашистской неволей, но не сломленные — все они также с ними, с освободителями.

Грегору Геккеру вместе с двумя советскими офицерами поручено убедить немецких солдат прекратить сопротивление и сдаваться в плен. В старом, выдавшем виды грузовичке, на крыше которого укреплены репродукторы, подъезжают они к самому переднему краю и рассказывают заставившимся в окопах гитлеровцам о безнадёжности их положения, убеждают в бессмысленности сопротивления, предлагают сдаться в плен.

Новый день, новая дорога, новые встречи. Грегор радуется, как ребенок, когда видит, что после его очередной радиопередачи большая группа немецких солдат сворачивает с дороги и идет к грузовику. Десять, двадцать, полсотни... Сдавшийся в плен ефрейтор сам берет микрофон в руки и кричит товарищам: «Чего же вы ждете, идите сюда, хватит!» И вдруг выстрелы. Это колонна эсэсовцев, увидев машину с белым флагом и сдавшихся в плен солдат, открывает по ним дикую стрельбу. Когда выстрелы затихают, Грегор видит лежащего на земле окровавленного Сашу.

Саша — это его друг. С ним вместе Грегор прошел тысячи километров фронтовых дорог. И вот теперь, когда война почти кончилась, когда они почти дошли до Берлина, Сашу убили. В ярости выбегает Грегор на пригорок и кричит, задыхаясь от слез, вслед удирающим эсэсовцам: «Стойте, вы, убийцы! Почему вы не прекратили стрельбу? Я вам этого не прощу. Я вас буду преследовать, пока вы не издохнете... пока вас не поглотит земля... Вам нет места на земле, слышите!»

И когда в зале зажигается свет, еще долго-долго звенит в ушах этот яростный крик плачущего Грегора, слова ненависти, обращенные к фашистским убийцам.

В фильме много прекрасно снятых эпизодов, иногда комических, иногда трагических. Но все они правдоподобны, как правдоподобна и сама история Грегора Геккера. Ведь под этим именем режиссер фильма Конрад Вольф рассказал о самом себе. Это он вместе с семьей в годы господства фашизма в Германии эмигрировал в Советский Союз. Он девятнадцатилетним младшим лейтенантом Советской Армии пришел на родину освобождать ее от коринневой чумы. Сегодня Конрад Вольф — один из талантливых кинорежиссеров. И в благодарности советским воинам, рядом с которыми он боролся за свободу немецкой земли, в память павших товарищей он создал в содружестве с писателем Вольфгангом Кольхаазе этот фильм. Выход его на экраны в 50-летие Советской Армии — подарок немецких кинематографистов к знаменательной дате.

С. ТОСУНЯН.

могилках у нас з расіянамі аднолькавы.

Але стары Адам, не ўступаючы ў спрэчку, толькі і адказаў:

— Вось дзеля гэтага я і папрасіў усіх зехаць сюды.

Калі ўсе падышлі да могілак, Адам Сташэўскі папрасіў сесці, а сам некалькі разоў прайшоўся паміж магілак. Потым спыніўся каля дзвюх з іх, прыгожа прыбраных і абгароджаных. Доўга аглядаў высокія сосны і бярозы, пасля падышоў да старшыні калгаса і запытаў:

— Скажыце, калі ласка, чаму гэтыя дзве магілы выдзяляюцца між другіх?

Старшыня ўстаў, твар яго асяціўся нейкім унутраным хваляваннем, і ён у сваю чаргу запытаў:

— А чаму яны вас цікавяць?

— Бачыце, пра адну магілу я чуў крыху ад людзей, — адказаў Адам.

— А! — ужо спакайнейшым голасам сказаў старшыня. — Тады я раскажу вам усю гісторыю.

— Даўно гэта было, у тыя грозныя гады, калі нашу маладую дзяржаву хацелі задушыць і вашы пілсудскія, і нашы дзянікіны, калчакі і заакіянскія «дэбрадзеі». У 1920 годзе ў маёнтку пана Пляцінскага, дзе цяпер размясціліся нашы кантора, клуб і школа, стаяў эскадрон уланаў. На чале з панам Пляцінскім уланы вешалі нашых людзей за тое, што яны захацелі стаць вольнымі і жыць гаспадарамі на сваёй зямлі. Але аддалацца ад маёнтка уланы баяліся, таму што гаспадарамі дарог былі партызаны. Афіцэры і частка эскадрона кватаравалі ў маёнтку, а большасць уланаў размясцілася на кватэрах у вёсцы. І раптам нечакана знік адзін улан-кулямётчык. У эскадроне і ў вёсцы стала вядома, што улан, былы парабак з-пад Сандоміжу, уцёк да партызан разам з хлопцам, у якога ён стаяў на кватэры, захапіўшы з сабой кулямёт і некалькі лентай з патронамі. У пакінутай ім запісцы было сказана, што ён, былы парабак, не хоча ваяваць за маёнтка пана Пляцінскага і такіх, як ён.

Неяк праз тыдзень улан разам з хлопцам, з якім уцёк да партызанаў, выпадкова натрапіў на варожую заставу. У перастрэлцы улан быў забіты, а юнака, параненага, захапілі ў палон.

Не дабіўшыся ад юнака нічога на допыце, паручнік Пляцінскі загадаў расстраляць партызана.

Як толькі стала ірдзец на ўсходзе, тры салдаты прывялі юнака на могілкі і загадалі яму капаць сабе дол. Калі магіла была зроблена, юнак стаў

хецкай знаці. Яна патрабавала, каб аўтар сказаў, каго менавіта ён меў на ўвазе, калі ствараў вобраз пана Бькоўскага.

Затым «Паўлінка» пачала шэсць па Беларусі. Першае таварыства драмы і камедыі, якое ўзнікла ў Мінску ў 1917 годзе, у ліку сваіх першых п'ес паставіла «Паўлінку». 14 верасня 1920 года адкрыўся Першы Беларускі драматычны тэатр. А 15 верасня на сцэне ішла «Паўлінка». Пазней, у першыя гады Савецкай улады, таленавіты рэжысёр і драматург Я. Міровіч аднавіў пастаноўку гэтага спектакля ў новай рэжысёрскай трактоўцы.

У пачатку Вялікай Айчыннай вайны тэатр быў эвакуіраваны ў глыбокі тыл. «Паўлінку» з цікавасцю глядзелі працаўнікі Томска, Новасібірска і іншых гарадоў. А ў гэты ж час на тэрыторыі акупіраванай ворагамі Беларусі фашысцкія цензары праглядалі п'есы, якія маглі б быць рэкамендаваны для пастаноўкі ў драматычных гуртках. Калі цензар прачы-

тварам да салдата, ён падрыхтаваўся сустрэць смерць, гледзячы ворагу ў вочы. Але салдаты не варушыліся. Ды раптам адзін з уланаў падбег да яго і, схпіўшы за руку, моцна сціснуў яе і з жарам прамовіў:

«До лясу, хлопца, до лясу. Мы стшэляць не бэндзем. Мы такія ж работнікі, як і ты», — і ён паказаў усю ў мазалях руку, на якой не хапала аднаго пальца. — «За каго я, Адам, павінен паміраць?» — Два ж другі жаўнеры падганялі хлопца: «До лясу, до лясу, товажышу! До маткі не вруць, не добжэ бэндзе».

Не верачы свайму шчасцю, юнак, не азіраючыся, пабег у лес. І толькі праз якую хвіліну раздаліся стрэлы.

Назаўтра ж эскадрон тэрмінова перакінулі ў другое месца: ішлі цяжкія баі на рацэ Бярозе. А пад вечар у вёску прыйшлі партызаны, сярод якіх сяляне ўбачылі юнака. А людзі ўжо былі ўпэўнены ў тым, што хлопца расстралялі, бо ўсе бачылі яго свежую магілку.

Дык вось гэтыя дзве магілы ў нас і завуць братнімі. У адной ляжыць улан-нябожчык, а другая пуста, зробленая тымі, хто выратаваў жыццё нашаму юнаку. З тае пары кожны раз у дзень уз'яднання Беларусі сюды збіраюцца нашы людзі, каб ушанаваць памяць загінуўшых за радзіму.

— А ці жыў той выратаваны юнак? — запытаў Адам.

Старшыня калгаса абвёў вачыма аднавяскоўцаў і, нека вінавата апусціўшы галаву, прамовіў:

— Быў юнак, а цяпер і на пенсію пара, гады валасы пабялілі, — і Віктар Іванавіч зняў шапку.

— Як бога кохам, ён! — і Адам кінуўся да Віктара Іванавіча. А той, здагадаваючыся, у чым справа, таксама пайшоў насустрач і, схпіўшы працягнутую руку Адама, убачыў на ёй чатыры пальцы. Сяры сціснулі адзін другога ў абдымках.

— Дык вось чаго цягнула нашага Адама сюды, — прамовіў адзін з гасцей.

А яны, абодва рослыя, здаровыя, з пасівелымі галавамі, як родныя браты пасля доўгай разлукі, не маглі адарвацца адзін ад другога.

— Жыў, браце!

— Жыў!

— А я ўвесь час верыў, што мы яшчэ сустрэнемся, таму і прыехаў сюды.

— І я той дзень не мог забыць. Першага сына тваім імем назваў.

І госьці і гаспадары, ахопленыя адзіным братнім памучцём, не саромеючыся сваіх слёз, узрушана глядзелі на іх.

АПАВЯДАННЕ

Ранішнія сонечныя праменні, пранізваючы клеякае лісце бярозак, купаліся ў ціхай роўнады рэчкі, што перасякала прасялачную дарогу. Паабпал дарогі шапталася буйнымі каласамі пшаніца.

Высока ўздымаючы прыбіты расой пыл, праімчаў перапоўнены аўтобус.

Пасажыры з цікавасцю разглядалі прыгожыя краявіды. Стрэнныя людзі, вітаючы аўтобус, махалі шапкамі, хусцінкамі. Пераехаўшы праз мост, аўтобус павярнуў у шырокую ліпавую алею, што вяла да вялікага двухпавярховага будынка, дзе змяшчалася кантора калгаса «Першы». Не паспела яшчэ машына як след спыніцца, — калгасны духавы аркестр зайграў гімн. З аўтобуса выйшлі пажылыя людзі ў капелюшках, некалькі юнакоў і дзяўчат. Ім паціскалі рукі, дарылі кветкі.

Старшыня калгаса Віктар Іванавіч разгаварыўся з кіраўніком польскіх гасцей Адамам Карчэўскім.

— Калгас наш не з лепшых у раёне і хваліцца асабліва няма чым. Ну, але самі пабачыце, распытаеце. Скажаць прапраўдзе, з замежных гасцей вы ў нас першыя. У вобласці ёсць дзесяці лепшых калгасаў, у якіх ёсць чаму павучыцца, а мы...

— Мы ж не якія там турысты, а свае людзі, усё хлеба-робы. Праўда, маршрут у нас другі, а да вас мы прыехалі па просьбе аднаго з членаў нашай дэлегацыі Адама Сташэўскага. Яго сюды ў дваццатым годзе Пілсудскі загнаў ваяваць. Цяпер вось захацеў паглядзець на тыя мясціны, дзе некалі хадзіў не па сваёй волі. Тут ён нам абяцаў раскажаць нейкую цікавую гісторыю.

Госьці расселіся за сталамі між калгаснікаў і раскавалі аб сабе, распытаючы і аб жыцці гаспадароў. Хай багата якіх слоў не ведалі і тыя і другія, але асноўныя думкі сяброўскай гутаркі ўсе разумелі. Калі ж зайграў аркестр кракавяк, вялікі зал клуба закруціўся мяцеліцай рознакаляровай вопраткі. Нацыянальныя песні і танцы, спаборнічаючы між сабой, радавалі людзей, якіх набілася з вакольных вёсак, як ніколі.

Назаўтра, аглядаючы гаспадарку «Першага», адзін з гасцей, Адам Сташэўскі, пажылы, але дзяблы яшчэ чалавек, папрасіў зайсці па дарозе на могілкі.

Адаму землякі нездаволенна запярэчылі:

— Яшчэ што выдумай! Знайшоў чым цікавіцца. Звычайна

рысць касы ўзаемадапамогі была пастаўлена ўпершыню п'еса Я. Купалы «Паўлінка». П'еса ставілася артыстам імператарскага тэатра Бекін-Драздовым, ігралі судэнты. Пастаноўка «Паўлінкі» была прынята надзвычай цёпла, і не толькі беларускім студэнтам, але і пецябургскай інтэлігенцыяй... Купала тады атрымаў падарунак — залаты гадзіннік з надпісам: «Вацьку «Паўлінкі» ад беларускіх студэнтаў».

Ролю Паўлінкі выконвала прывабная дзяўчына з Беларусі, слухачка жаночых настаўніцкіх курсаў Паўліна Мядзёлка. (Паўліна Вікенцьеўна Мядзёлка цяпер жыве ў пасёлку Будслаў Мядзельскага раёна).

З поспехам прайшла прэ'ера і ў Вільні. Тут спектакль адбыўся з удзелам вядомага артыста Ігната Буйніцкага. У хуткім часе «Паўлінка» была паказана на радзіме паэта — у памяшканні тэатральнага дома Радашковіцкай пажарнай аховы. Раскаваюць, што спектакль выклікаў нездавальненне ў заможнай шля-

хецкай знаці. Яна патрабавала, каб аўтар сказаў, каго менавіта ён меў на ўвазе, калі ствараў вобраз пана Бькоўскага.

Затым «Паўлінка» пачала шэсць па Беларусі. Першае таварыства драмы і камедыі, якое ўзнікла ў Мінску ў 1917 годзе, у ліку сваіх першых п'ес паставіла «Паўлінку». 14 верасня 1920 года адкрыўся Першы Беларускі драматычны тэатр. А 15 верасня на сцэне ішла «Паўлінка». Пазней, у першыя гады Савецкай улады, таленавіты рэжысёр і драматург Я. Міровіч аднавіў пастаноўку гэтага спектакля ў новай рэжысёрскай трактоўцы.

У пачатку Вялікай Айчыннай вайны тэатр быў эвакуіраваны ў глыбокі тыл. «Паўлінку» з цікавасцю глядзелі працаўнікі Томска, Новасібірска і іншых гарадоў. А ў гэты ж час на тэрыторыі акупіраванай ворагамі Беларусі фашысцкія цензары праглядалі п'есы, якія маглі б быць рэкамендаваны для пастаноўкі ў драматычных гуртках. Калі цензар прачы-

таў «Паўлінку» — прыйшоў у жах. Ён адразу склаў данясенне ў адрас генеральнага камісарыята. У 1944 годзе, пакідаючы Мінск, фашысцкія акупанты не вельмі непакоіліся аб архівах. Сярод пакінутых папер было і данясенне цензара аб «Паўлінцы». У ім гаварылася:



«Асабліва трэба ўлічыць наступныя акалічнасці.

1. Сам аўтар, Янка Купала, як быццам знаходзіцца ў Маскве і заняты там работай, варожай немцам. Калі ён нават з'явіцца вялікім беларускім пісьменнікам, ёсць думка яго твора пакуль

што не ставіць і не друкаваць.

2. На другой старонцы ўпамінаецца вядомы рускі бальшавіцкі пісьменнік Максім Горкі, і гэта з самага пачатку накладвае на п'есу значны адбітак рэвалюцыйнасці...»

Пасля Вялікай Айчыннай вайны ў артыстаў акадэмічнага тэатра, які носіць імя Я. Купалы, стала традыцыяй пачынаць свой тэатральны сезон «Паўлінкай».

І вось — 600-ы спектакль на сцэне акадэмічнага тэатра. У гэты вечар у спектаклі былі заняты акцёры, якія ігралі купалаўскіх герояў не менш 150 разоў, а народны артыст рэспублікі Ул. І. Дзядзюшка выступіў у ролі Крыніцкага ў 573-і раз.

На юбілейны паказ «Паўлінкі» купалаўцы запрасілі рэжысёраў і акцёраў народных тэатраў рэспублікі, у якіх ажыццёўлена пастаноўка гэтай п'есы.

І. КЛАЗ.

НА ЗДЫМКАХ: сцэны з «Паўлінкі». У ролі Паўлінкі — Б. ДАКАЛЬСКАЯ, Агаты — В. ПОЛА.

Сяргей ЗАКОННИКАУ

СНЯГУРКА

У марозны золкі ранак
Паімчуса па снягах.
Завіруха — конь буланы,
Серабраная дуга.
Разыдзіся, разыдзіся...
Скача вецер цаліной.
Веер сонечных ільдінак
Мчыць вясёлка нада мной.
Праплываюць дзюны гурбаў,
Як мядзведзі ў сасняку.
Зайнелая снягурака
Горка плача на пнянку.
Сані-крылы падлятаюць
І сняжынак гоняць рой.
Вочы сінія адталі —
Цуд убачыла ў мароз.
«А мяне завуць Святанай...
Можна сесці мне...»
«Ага».
Завіруха — конь буланы,
Серабраная дуга.



Фотаэцюд В. ДУБІНКІ.

Семнаццацігадовы студэнт Павел Панкоў з Кіргізіі пачаў рашыў складанейшую матэматычную задачу, якая доўга не давалася групе французскіх вучоных, выступаючых пад псеўданімам Нікала Бурбакі. Кіргізскія матэматыкі лічаць, што значэнне работы Панкова не абмяжоўваецца рашэннем адной, хоць і складанай, задачы.

Юны матэматык — аўтар арыгінальнай работы па неле-

рарыйных дробах, што ўвайшла ў зборнік прац Кіргізкага ўніверсітэта, дзе ён вучыцца.

Панкоў праяўляе здольнасці не толькі да дакладных навук. Ён за адзін год асвоіў праграму трох апошніх класаў сярэдняй школы і скончыў яе на выдатна ў 15-гадовым узросце. Пасля гэтага ён паступіў ва ўніверсітэт, дзе за два гады перайшоў на перадапошні (чацвёрты) курс.

ПОСПЕХ

МАЛАДОГА

МАТЭМАТЫКА

ТЭЛЕАТЭЛЬЕ «ДЗЯКУЙ»

«Дзякуй» — такая незвычайная назва атэлье па рамонту тэлевізараў, якое пяты год працуе ў горадзе Львове. Назва адпавядае характару майстэрні на вуліцы Івана Франка, 24. Усе работы тут выконваюць бясплатна, на грамадскіх асновах. Кіруе атэлье інжынер Львоўскага тэлевізійнага завода Ян Сцяпанскі. Работы выконваюцца сіламі заводскай моладзі. Пачала моладзь з бясплатнага рамонту сваіх тэлевізараў, устаноўленых у заводскіх дамах, а потым стала дапамагаць і іншым грамадзянам. Так прыйшла

думка стварыць атэлье бясплатнага рамонту для ўсіх.

Заводскі камітэт камсамола адбіраў для работы ў атэлье самых лепшых і вопытных: з трохсот кандыдатаў выбралі трыццаць. Распрацавалі прыкладны статут, згодна з якім на чале атэлье стаў Савет. К гэтаму часу гарсавет выдзеліў пад атэлье памяшканне з двух пакояў у цэнтры горада.

Кніга водгукў запойнена ўдзячнымі запісамі. А дзякаваць ёсць за што. За чатыры мінулыя гады добраахвотнікі з

атэлье (іх ужо зараз 180) адгукнуліся на 35 тысяч выклікаў уладальнікаў тэлевізараў. Адрамантавалі 12 тысяч тэлевізараў розных марак.

Кожнаму работніку атэлье, які добра сябе зарэкамендаваў, уручаецца чырвоная кніжачка са словам «Дзякуй» на вокладцы. На ўкладцышы надпіс: «Член тэлеатэлье «Дзякуй» дапускаецца да рамонту любой складанасці як высокакваліфікаваны майстар і як добрасумленны член рабочага калектыву Львоўскага тэлевізійнага завода. Робіць бясплатны рамонт тэлевізараў».

На буйнейшай у Якуціі аб'ягачальнай фабрыцы № 3 выяўлен алмаз вагой 166 каратаў (33,2 грама). Гэта самы буйны алмаз, знойдзены калі-небудзь у нашай краіне. У гонар 25-годдзя разгрому нямецка-фа-

шысцкіх войск пад Сталінградам алмазу прысвоена імя «Сталінградскі». Ён на 60 каратаў буйнейшы за алмаз «Марыя», які экспануецца на выстаўцы «Алмазны фонд СССР» у Крамлі.

Махмуд Мамедаў з калгаса «Масква», што ў Зарафшанскай даліне, вырашыў, што яму недастаткова аднаго грамадскага абавязку — народнага кантралёра. 117-гадовы калгаснік узяў на сябе яшчэ і нялёгка функцыю грамадскага аўтаінспектару.

Кожную раніцу ганаровы аскал займае сваё месца на калгасным бальшаку і ўважліва назірае за рухам аўтамабі-

ляў, трактараў, матацыклаў, веласіпедэў, конных брычак. Здарэнні на яго ўчастку — рэдкае з'ява.

Махмуд Мамедаў працаваў на палях роўна дзевяноста гадоў і толькі потым згадзіўся выйсці на пенсію. Але да гэтага часу не дазваляе паштальёнам прыносіць яму пенсію на дом. Ён сам адпраўляецца за ёю пешшу ў раённы цэнтр за 12 кіламетраў.

ДОМ З КАСЦЕЙ МАМАНТА

Гісторыя гэтай дзіўнай знаходкі пачалася яшчэ ў 1934 годзе. Калгаснікі сяла Юдзінава, капаючы склеп, знайшлі акуратна складзеныя косці мамантаў. Аб гэтым даведаўся беларускі археолаг К. Палікарповіч. Але раскопкі ён змог пачаць толькі ў 1947 годзе. Гэтыя работы зараз працягвае яго вучань В. Будзько. Знаходка калгаснікаў дапамагла знайсці рэшткі матэрыяльнай культуры чалавека каменнага веку. На месцы раскопак знаходзілася жыллё паляўнічых за мамантамі. Не дзіўна, што яны выкарысталі косці забітых імі жывёл у якасці будаўнічага матэрыялу.

ПРЫЗНАННЕ

Словы С. БАНДАРЭНКІ

Музыка Ю. СЕМЯНЯКІ

Гэтую песню Юрый СЕМЯНЯКА перадаў у нашу рэдакцыю разам з прывітаннем чытачам «Голасу Радзімы».



Кажуць, што ў шчаслівых за плячамі
Вырастаюць крылы, каб яны
Пакружыць змоглі пад аблакамі
Так, як часам кружаць журавы.
Можа быць... А я ў палёт не рвуся,
Хоць шчаслівы — лётаць не хачу,
Бы прывязан сэрцам к Беларусі,
Бо ўлюбены ў родную зямлю.
Я люблю і вёсны тут і зімы,
Шолах ніў і песні салаўя,
Беларусь — маіх бацькоў радзіма
І радзіма светлая мая.

ГУМАР

— Трэба тэрмінова вярнуцца дадому — я забыла выключыць прас!
— Не трэба.
— Але ж можа быць пажар.
— Нікага пажару не будзе.
— Чаму?
— Я забыў закрыць ваду ў ванне.

Малады мужчына просіць варажбітку раскажаць, што чакае яго ў будучым. Варажбітка раскінула карты і гаворыць:
— Папярэджваю, на вашым шляху стане адзін чалавек.
— Вы лепш папярэдыце яго, таму што я таксіст.

Шчаслівы малады акцёр гаворыць сваёй каханай:
— Дарагая, сёння я буду іграць толькі для цябе!
— Але, можа, і лічэ хто-небудзь прыйдзе, — сцвятае яго дзяўчына.

— Пазыч мне тысячу крон!
— Не пазычу.
— Дык тады пяцьсот!
— Не.
— Сто!
— Нават сто.
— Дык хоць скажы, колькі зараз часу.

Маладая жанчына выбіраецца з мужам у далёкае падарожжа на параходзе. Сяброўка прыйшла з ёй развітацца, глядзіць на раскрыты чамадан і пытае:

— Не разумею, чаму ты бярэш з сабою столькі чорных сукенак...
— Бачыш, мой муж зусім не ўмее плаваць...

— Гавораць, што сям'я твайго жаніха супраць цябе?
— Яшчэ як! Яго жонка ўтаніла б мяне ў лыжцы вады!

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 77

ТЭЛЕФОНЫ:

6-19-31, 6-97-92, 6-18-88, 3-15-15.

АЎТАІНСПЕКТАРУ...

117 ГАДОЎ



3 марай пра неба.

Фотаэцюд І. ПЯТРАВА.